

М. І. Полупан

Дернові опідзолені карбонатні ґрунти

ДЕРНОВІ ОПІДЗОЛЕНІ КАРБОНАТНІ ҐРУНТИ – зональний тип ґрунтів Полісся, який характеризується слабкою диференціацією профілю, значним вмістом гумусу у верхньому шарі і поступовим зменшенням його з глибиною. Є специфіч. формуванням дернового опідзоленого типу ґрунтоутворення, що діагностують за параметрами коефіцієнта профілю. накопичення гумусу – 0,04–0,07. Формуються під широколистяними лісами з добре розвиненим трав'янистим покривом на крейдно-мергельних породах. Мають просту будову профілю з диференціацією на такі генет. горизонти: гумус., перехідний та ґрунтоутворюювал. порода; заг. гумусованість 35–65 см, у деяких випадках вона може досягати 80 см. Вміст гумусу – 2,5–6 % залежно від гранулометрич. складу та ступ. гідроморфності. Останній діагностують показниками коефіцієнта віднос. накопичення гумусу: автоморф. (0,96–1,25), глеуватий (1,26–1,6) та глейовий (1,61–2). У складі гумусу значно переважає фракція гумінових речовин, пов'язаних з кальцієм. Реакція ґрунт. розчину – від нейтральної до слаболужної (рН 7–7,5), і лише в супіщаних відмінах вона становить 6,2–6,7. Ступ. насиченості основами високий (90–95 %). Вміст карбонатів кальцію становить в орному шарі 4–50 % зі збільшенням донизу. Співвідношення валових хім. елементів визначається вмістом карбонатів (збільшення останніх зумовлює зменшення вмісту ін. речовин). За гранулометрич. складом переважають легко- й середньосуглинкові різновиди. Д. о. к. ґ. певною мірою кам'янисто-щебенюваті. Вміст цих фракцій в орному шарі коливається від 5 до 25 %, на горбах і схилах – плямами до 50–80 %, вниз по профілю до материн. породи їхня кількість зростає до 70–90 %. Щебінь складається з крейди, мергелю, іноді з великою домішкою уламків кременю. З поважчанням гранулометрич. складу зменшується щільність складення, збільшуються рівень шпаруватості і запаси вологи. Родючість визначається гранулометрич. складом і ступ. щебенюватості. Д. о. к. ґ. бідні на бор, мідь, кобальт і особливо цинк. Агротенціал с.-г. культур зростає від легкосупіщаних (11–15 % ф. г.) до середньосуглинк. (35–40 % ф. г.): пшениця озима – від 10–16 до 24–28 ц/га за природ. родючості і від 31–36 до 36–40 ц/га за ефективною; ячмінь – відповідно від 10–12 до 22–24 ц/га і від 28–32 до 42–45 ц/га; цукр. буряк – від 90–110 до 180–220 ц/га і від 400–450 до 500–550 ц/га тощо. Ґрунти не придатні для вирощування

люпину, плодкових насаджень та хмільників, потребують підвищених норм орган. і мінерал. добрив. Використовують переважно у с. госп-ві, частково – у лісовому.

Рекомендована література

1. Соловей В. Б., Величко В. А. Функціонально-екологічні закономірності формування дерново-карбонатних ґрунтів // ВАН. 1977. № 7;
2. Почвы Украины и повышение их плодородия. Т. 1–2. К., 1988;
3. Соловей В. Б., Величко В. А. Зональні особливості ґрунтового покриву Полісся та проблеми генезису і діагностики його компонентів // ВАН. 1997. № 2;
4. Полупан М. І., Соловей В. Б., Полупан В. І., Величко В. А. Природна і ефективна родючість ґрунтів України за агропотенціалом пшениці озимої // Там само. 2002. № 7.

Бібліографічний опис:

Дернові опідзолені карбонатні ґрунти / М. І. Полупан// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26279>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).